

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungari'a : Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU : Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.</p>
---	--	---

Preotulu cá membru activu in servitiulu organismului bisericeii.

Biseric'a este unu organismu viu si vedutu, instituitu de Mantutorialu Christos, carele se sustiene, si desvólta prin sene insusi, si cá atare (cá organismu ce esista, si se desvólta prin sene insusi prin propri'a s'a viétia si activitate) lucréza la realisarea imperatíei lui Ddieu pre pamentu prin activarea mijlóceloru date de Domnulu, si anume: prin doctrina, cultu si disciplina.

Capulu nevedutu alu acestui organismu este Mantutoriulu Christos; elementele vedute, cari lu constituiescu, sunt clerulu si poporulu; directiunea si principiile de lucrare sunt cuprinse in legile cele vecinice ale evangheliei, si respective in dreptulu canonicu alu bisericeii, — asia, — precum s'a desvoltat si activat pre bas'a evangheliei din timpul apostolicu si pana in diu'a de astadi; èr subiectulu vedutu prin carele se activéza doctrin'a, cultulu si disciplin'a bisericésca sunt corporatiunile bisericesci, precum si membii ierarchiei, investiti cu puterea darului de a sevèrsi in mijloculu credintiosiloru functiunile necesarie intru punerea in aplicare a doctrinei, cultului si disciplinei bisericesci.

Spre a-se poté pune in aplicare cu deplin succesu, — mijlócele lasate de Domnulu pentru mantuirea intregu neamului omenescu, biseric'a a tienut contu inca din inceputu de individualitatea nationala, si anume: de limb'a, datinele si caracterulu specificu alu tuturor popórelor, cari o constituiescu. Conform acestui punctu de manecare fundamentalu biseric'a lui Christos a dispus prin canonulu 34 apostolescu, — cá pre langa sustienerea unitatíi dogmatice — spirituale, biseric'a fiecarui neamu (poporu) se-se constituie, si organizeze cá biserica nationala autonoma.

In conformitate cu acésta dispusetiune canonica fundamentala si principiala biseric'a ortodocsa a romanilor din Ungari'a si Transilvani'a s'a constituit si organisatu cá biserica nationala autonoma prin statutulu ei organicu, votatu de congresulu nationalu intrunitu la Sibiiu in anulu 1868 si aprobatu de Majestatea S'a prin altissim'a resolutiune dto 28 Maiu 1869.

In conformitate cu acésta lege organica fundamentala „biseric'a gr. or. romana din Ungari'a si Transilvani'a cá biserica autonoma, dupa dreptulu ei canonicu garantatu si prin articulu IX. de lege din 1868 — pre langa sustienerea pré inaltilui dreptu de supraveghiare alu Majestatíi Sale inviolabile — si-reguléza, administréza, si conduce afacerile sale bisericesci, scolarie si fundationale in pãrtile ei constitutive independente dupa form'a reprezentativa.“

Dupa statutulu organicu alu bisericeii nóstre afacerile bisericesci de natura curatu spirituala (referitórie la doctrina si cultu) s'au avisatu la competenti'a sinodului episcopescu, si respective a membrilor ierarchiei dupa rangulu si positiunea, pre carea o ocupa in biserica; èr afacerile de natura administrativa bisericésca, scolaria si fundationala s'au avisatu:

1. in metropolia: la competenti'a congresului nationalu bisericescu si a consistoriului metropolitanu,
2. in eparchiei la competenti'a sínódeloru si consistorieloru eparchiali,
3. in protopresviterate la competenti'a sínódeloru comiteteloru, epitropieloru si scauneloru protopresviterale; si in fine
4. in parochii la competenti'a sínódeloru, comiteteloru si epitropieloru parochiale.

Prin tóte aceste corporatiuni si foruri, si respective organe cu competenti'a personala de dreptu in cadrulu potestatíi si positiunii, pre carea o ocupa in biserica se representéza, si activéza guvernulu bisericescu, — astfelu ca afa-

cerile de natura curatu spirituala precum si afacerile de natura administrativa si justitiara bisericesca sunt avisate prin statutulu organicu numai la competentia ierarhiei, si respective a forurilor compuse numai din membrii ierarhiei; ér afacerile administrative scolarie si fundationale sunt avisate la competentia forurilor compuse din membrii clerului si poporului.

In tóte aceste corporatiuni preotulu, si respective clerulu are o rola decidetória. Preotulu eserceza acésta rola in parochia in modu directu cá presiedinte naturalu alu sinodului parochialu si cá membru naturalu alu comitetului parochialu, ér in protopresviteratu, in eparchia si metropolia cá alegetoriu alu reprezentantiloru clericali.

In parochia satisface preotulu acestei insemnate chiamari sub urmatórele conditiuni, si anume:

1. daca ingrijesce, si staruiesce, cá organele administrative bisericesci din parochia: sinodulu, comitetulu si epitropia parochiala se functioneze regulatu si conscientiosu in cadrulu dispusetiunilor, avisate la competentia acestor organe prin statutulu organicu alu bisericeii nóstre;

2. daca ingrijesce ca in functiunarea acestoru organe se-se activeze, si puna in aplicare principiile evangheliei si ale dreptului canonicu alu bisericeii ortodoxe si respective alu dispusetiunilor emanate din partea forurilor si corporatiunilor superioare — astfelu, cá prin fiecare conclusu alu acestoru corporatiuni bisericesci se-se promoveze afacerile bisericesci, scolarie si fundationale spre prémarierea lui Ddieu si inaintarea comunei bisericesci;

3. daca intretiene in modu esactu si conscientios legatur'a canonica intre corporatiunile din parochia si organele superioare bisericesci; si infine

4. daca va starui, ca organele din parochia se seversiesca cât mai multe lucrari de trainicia, prin cari pre de o parte se-se asigureze buna starea si inflorirea vietoria a bisericeii; ér pre de alta parte se-se usiureze, si inlesnesca desvoltarea ulterioara a credintiosilor pre tóte terenele vietii.

La competentia organelor administrative din parochia si sub control'a si supraveghiarea forurilor si corporatiunilor superioare bisericesci statutulu organicu aviséza insemnate drepturi si detorintie, si anume:

1. a-si alege feciele bisericesci, din parochia si a alege reprezentanti in forurile superioare bisericesci;

2. a ingrijí de sustinerea si asigurarea bisericeii;

3. a ingrijí de desvoltarea intelectualu a credintiosilor;

4. a ingrijí de ridicarea religiositatii si moralitatii poporului din parochia; si

5. a ingrijí cá prin lucrari de trainicia se-se asigure bisericea si scol'a, si se-se promoveze bunastarea poporului credintiosu.

Prin guvernulu bisericescu, si anume prin forurile si corporatiunile amintite mai sus se sustiene si activeza in modu vedutu pre pamentu misiunea regala a Mantuitorului Christos, — ceea ce se simboliséza in siedintiele acestor corporatiuni, prin evangeli'a si crucea de pre més'a presidiala.

Prin evangelia se simboliséza faptul, ca orice conclusu, ce se-va luá prin unu foru, seau corporatiune bisericesca se consune pre deplin cu principiile evangheliei; ér crucea insemnéza abnegatiunea (lepadarea de sene), si respective lepadarea de ori ce grije si interesu lumescu, si averea in vedere numai a intereselor mari bisericesci, de cari trebuie se fia inspirati membrii corporatiunilor si forurilor bisericesci intru pertractarea si resolvirea afacerilor bisericeii.

In parochia si in afacerile parochiei raspunderea pentru observarea cu rigóre a acestor doue principii fundamentale ale legislatiunii si administratiunii bisericesci cade asupra preotului. Acést'a este ratiunea, pentru carea a investit statutulu organicu pre preotu cu dreptulu si detorintia de a functiona cá presiedinte naturalu alu sinodului parochialu si cá membru naturalu alu comitetului parochialu. Presentia si activitatea preotului in aceste corporatiuni este garanti'a, ca ele vor lucrá in afacerile bisericesci, scolarie si fundationale conform principiilor fundamentale ale evangheliei si conform principiilor canonice ale bisericeii.

Preotulu in parochia si facia de corporatiunile administrative bisericesci din parochia este reprezentantele bisericeii si alu directiunii bisericesci intru administrarea afaceriloru bisericesci, scolarie si fundationale ale parochiei; si staruintia preotului intru functionarea acestor corporatiuni se reasuma: intru a formá prin predica, prin cultu si disciplina si mai cu seama prin o tinuta a sa neesceptionabila semtiulu credintiosilor pentru viétia publica bisericesca-nationala.

Desvoltarea acestui semtiu este cea mai grea chiamare a preotimei de astadi a bisericeii romane.

Intru desvoltarea si imprimarea acestui semtiu in inimile credintiosilor pentru viétia publica bisericesca-nationala, — preotulu va observá urmatórele precautiuni si anume:

1. a fi liberu de ori ce interesu personalu si a avé in vedere numai interesele mari ale bisericeii;

2. a studiá nentreruptu referintiele parochiei, si a produce idei si curentele trebuintiose pentru ameliorarea buna starii parochiei si prin acestea a dá directiune si materialu de gandire si lucrare corporatiunilor administrative ale parochiei;

3. a lasá cursu deplinu liberu discussiunilor si deplina libertate a votului membrilor, cari compunu

corporatiunile parohiei in afacerile, cari se punu la ordinea dilei in corporatiunile din parochia, si prin tactu si o intielépta conducere a staruí, cá membri acestor corporatiuni in discussiunile lor se fia deplinu liberi, in cadrulu dispusetiunilor legii si competentii corporatiunilor din cari facu parte se observe deplina obiectivitate; ér prin votulu lor se dea espressione vointiei lui Ddieu, cuprinse in evangelia si in legile bisericeii.

4. a cunósce esactu si pre deplin legile si regulamentele bisericeii dupa liter'a si spiritulu lor; si infine

5. a avé in vedere in tóte afacerile administrative ale parohiei asigurarea bisericeii si a institutiunilor nóstre culturale si ridicarea si inaintarea poporului credintiosu.

Intru punerea in aplicare a constitutiunii nóstre bisericesci preotulu representa legea si directiunea bisericeii si sustiene si mijloesce legatur'a canonica dintre parochia si corporatiunile superióre bisericesci; si deci tienut'a preotului facia de aceste corporatiuni trebuie se fia instructiva si educativa tienend pre de o parte cu rigóre la principiile si dispusetiunile bisericesci, ér pre de alt'a lasand libertate deplina corporatiunilor bisericesci a-se pronunció, — dupa cum afla densele cu cale si in interesulu bisericeii in tóte cestiunile, — cari sunt avisate de lege la competenti'a lor.

Privind fiecare corporatiune din parochia dupa cerculu de activitate si competentia constatám urmátorele:

1. Sinodulu parochialu este totalitatea individor, cari compunu parochi'a, seau obscea crestinesca a parohiei, investita de lege cu puterea de a alege feciele bisericesci din parochia si reprezentantii mireni ai corporatiunilor superióre bisericesci si a controlá activitatea si a dá directiune activitátii comitetului parochialu in afacerile administrative bisericesci, scolare si fundationale ale parohiei.

2. Comitetul parochialu este „corporatiunea alésa din sinulu sinodului parochialu pentru a representá in afara comun'a bisericesca, a purtá si a conduce afacerile ei in privinti'a economica a bisericeii, a scólei si a fundatiunilor,“ — cu urmátóri'a sfera de activitate, si anume:

a) a ingrijí de sustienerea si bun'a administrare a averii bisericesci;

b) a ingrijí de ridicarea si promovarea intereselor comunei bisericesci si a parochianilor, cari o compunu, prin lucrári de trainicia;

c) a ingrijí de bun'a crescere a tenerimei; si

d) a nesuí pentru ridicarea religiositátii si moralitátii poporului.

3. Epitropi'a parochiala este corporatiunea alésa din sinulu sinodului parochialu cu mandatulu de a administrá averea parohiei in sensulu legilor si regulamentelor si sub control'a comitetului si sinodu-

lui parochialu, a protopresviterului si a consistoriului eparchialu.

Tóte aceste trei corporatiuni au chiamarea si detorinti'a de a promová interesele parohiei prin lucrári de trainicia; si deci activitatea preotului trebuie se fia indreptata, cá ele se functioneze regulat, si cu privire la promovarea intereselor parohiei.

Cá alegetoriu alu reprezentantilor bisericesci in corporatiunile superióre. in protopresviteratu, eparchia si metropolía preotulu va avé in vedere urmátorele:

1. Biseric'a nóstra nationala si-administréza si reguléza afacerile dupa dreptulu ei canonicu in modu independentu si prin acestu dreptu si respective prin cele 4 evanghelii, din carele emanéza, — fiind indigitate principiile de lucrare ale bisericeii intru desvoltarea ei ulterióra, — spiritulu de partida, pre carele lu-vedem buna óra in statu, — in biserica este eschisu; si deci

2. la alegerea reprezentantilor bisericesci preotulu, si respective preotimea va avé totdeun'a in vedere a investí cu mandatulu pentru a-o representá in corporatiunile bisericesci pre cei mai distinsi membri ai clerului, pre acei barbati, cari prin credinti'a lor, piin cualificatiune scientifica si prin practica indelunga o vor poté representá cu tóta demnitatea.

Infine notám, ca fiind organismulu bisericeii si respective formele, in cari elu se representéza, si activéza puterea conducetória si lucrátória la inaintarea afacerilor bisericeii si poporului, preotulu va satisface chiamárii sale de membru activu in servitiulu acestui organismu, daca intru tóte va fi consciu de positunea ce i-o acórda legea pre acestu terenu, si daca va lucrá neobosit in cadrulu legilor bisericesci si conform acestei positiumi.

Augustin Hamsea.

S. Augustinu.

(Continuare si fine.)

Augustinu, celu mai genialu speculativu si productiv parinte occidentalu, ni-a lasatu scrieri, cari umplu 16 tom. din editiunea lui Migne. Dupa cuprinsu ele se impartu in: filosofice, dogmatice, polemice, esegetice, morale-ascetice, autobiografice si autocritice. Dintre aceste cele mai memorabile si mai insemnate sunt cele filosofice, dogmatice si polemice.

Opurile sale filosofice sunt cele mai vechi, si sunt compuse de elu inca cá laicu, incepénd dela timpulu, când se prepará la primirea tainei botezului. Pe când scrierea sa filosofica cea mai vechie „Despre musica“ n'are nici o insemnatate pentru teologi, pe atunci tóte cealalte lucrári de pe terenulu acest'a merita a fi cunoscute si studiate si de dñsii. Si acesti'a sunt: „Contra Academicos,“ indreptata contra

academicilor mai noi (neplatonice), cari erau sceptici, si cari negau cunoscibilitatea adeverului. Deci Augustin invétia in opulu acest'a, cà adeverulu nu e necunoscibilu, si cà din contra se póte cunósce cu siguritate. In scrierea „De vita beata“ dovedesce, cà fericirea adeverata consta in cunóscearea lui Ddieu. „De ordine“ e cartea, in carea invétia, cà ordinea divina a lumii acestei'a nu se vatema prin aceea, cà exista in lume si bine si reu. „Soliloquia,“ adeca monológe, sunt 2 càrti, in cari arata cà sufletulu omenescu in puterea spiritualitáti sale póte si scie aflá modulu si mijlócele, prin cari se ajunga si la cunóscearea adeverurilor suprasensuale. In scrierea „De immortalitate animae“ continua ideile incepute in opulu premergetoriu, si tractéza inca si despre nemurirea sufletului. „De quantitate animae“ e opulu, in carele vorbesce despre natur'a finita séu marginita a sufletului omenescu; in urma „De magistro,“ in carele invétia, cà celu mai sublinu invetiatoriu alu adeverului e Chr.

Scrierile sale dogmatice-apologetice le-a compus cá preotu, dela an. 391 pana la finea vietii sale. In ordine cronologica sunt urmatóriele: „De vera religione“, in care arata, cà religiunea cea adeverata póte fi si este numai aceea, la a carei cunoscintia ajungem pe calea descoperirii naturale si supranaturale ddieesci; séu prin minte si autoritate divina. „De fide et symbolo“ e explicarea simbolului vechiu bisericescu, carele la apusu erá cunoscutu sub numirea de apostolescu.“ In „De agone christiano“ (despre lupt'a vietii crestine) espune, cà omulu trebuie se lupte multu, pentru cà se póta staruí in virtute si credintia. „De fide rerum, quae non viderunt“ (Despre credintia in lucrurile, ce nu se ved) e cartea, in carea dovedesce, cà in sfer'a lucrurilor supranaturale e de neaparata trbuintia credintia. Fórté insemnatu e opulu seu „De trinitate“ in 15 càrti, la care a lucratu 16 ani. In acest'a desfasura fórté speculativu doctrin'a despre s. Treime. De mare importantia e scrierea acést'a pentru istoria desvoltarei dogmei acestei'a. In ea se afla si inceputurile doctrinei ivite mai târdiu la apusu, cà Duchulu sânt purcede nu numai dela tatalu, ci si dela filulu. Prin cartea „De fide et operibus“, se nevoiesce a incredintia pe crestini, cà aceste dóne, adeca credintia si faptele bune, sunt conditiunile, ce trebuiesce se le implinésca fiecarele, spre a-si puté realisá mantuirea sa. Cea mai memorabila si remancabila scriere de pe terenulu acest'a e cartea sa „De civitate Dei“ in 22 càrti. In cele 5 càrti prime combatare imputarea pagâniloru, cà crestinismulu ar fi caus'a tuturor relelor, ce au venitu asupra imperiului romanu, si dovedesce, cà aceste le-au trimisu Ddieu dreptu pedépsa bine meritata a pagâniloru, pentru egoismulu si demoralizarea lor. In cele 5 urmetórie apara crestinismulu contra altoru imputári, re'nfrânge perversiunea si stricaciunea cultului pagân si insuficientia filosofiei

pagâne, espunédu sporadicu si doctrinele principale ale religiunei crestine. In cele 12 càrti din urma comparéza imperati'a lui Ddieu cu imperatiile lumii acestei'a, aratându, cà aceste tóte sunt trecetóre, particulare si sunt numai nisce mijlóce, ce ducu la anumitu scopu; ér imperati'a lui Ddieu e universalá, netrecetóre, menita se ajunga la perfectiune absoluta dupa finitulu lumii acestei'a, când tóte imperatiile lumesci vor incetá. Opulu acest'a intrunesc in sine cunoscintie dogmatice, apologetice si in mare parte inca si istorico-filosofice. Cea din urma carte dogmatica are titlulu „Enchiridium ad Laurentium“ sive „Liber de fide, spe et caritate,“ unu manualu scurtu dar fórté bunu. in carele espune invetiaturile credintiei.

Lucrările polemice inca le-a compus in diferitele perióde ale vietii sale. Dela a. 388—400 a polemisatu cu Manicheii, in contra carora a indreptatu 11 scrieri, dintre cari cea intitulata „Contra Faustum,“ capulu de atunci a Manicheiloru, consta din 33 de càrti, si e cea mai interesanta, de óre-ce cuprinde aprópe tóte doctrinele manicheistice, pe cari le combate apoi din punctu in punctu. Si celelalte scrieri polemice si antimanicheistice inca 'si au titlulu propriu si corespundietoriu, combatédu aprópe fie-carea dintr'ênsele invetiaturile retacite ale Manicheiloru, relative la cele 2 principii (celu bunu si celu reu), la cele 2 suflete, la nelibertatea omului. etc. In timpulu dela 400—411 a polemisatu cu Donatistii, in contra carora a indreptatu 10 scrieri, dintre cari unele constau din mai multe càrti. In tóte lucrările aceste re'nfrânge invetiaturile donatiste relative la biserica, misterii séu taine, la sanctitatea si unitatea bisericeii, si in specialu la tain'a botezului. Dela a. 411 pana la finea vietii sale a polemisatu cu Pelagianii si Semipelagianii, in contra carora a compus 14 scrieri. In tóte aceste combatare invetiaturile retacite ale acestor'a cu privire la peccatulu originalu, voi'a libera, grati'a divina si predestinatiune. Tot càtra sfersitul vietii sale a mai combatutu si pe Ariani, Prisciliani, Origenisti, si Marcioniti. In urma in cartea „De haeresibus“ ne da o istoria scurta si o re'nfrângere a tuturor eresiiloru, incepénd dela Simon Magul si pana la Pelagiu.

Nu sunt ne'nsemnate nici scrierile lui exegetice, de si in ramulu exegetic nu se bucura de auteritatea, ce o are mai vertosu pe terenulu dogmaticu, cà celu mai distinsu teologu speculativu la apus. Dar nici n'a pututu se se aprofundeze mai tare in explicarea scripturei, pentrucu n'a cunoscutu de feliu limb'a originala a T. V., ér pe cea a T. N. numai fórté putienu. Prestatiunile sale mai memorabile sunt: Comentarele sale incepute, inse nefinite la cartea facerei, intitulate „De Genesi ad litteram“; in cari esplica literalu, in multe locuri si alegoricu-misticu, reportulu lui Moise despre creiarea lumii. 2 rënduri de comentare la heptateuch, adeca la cele

5 cărți ale lui Moisi, apoi la cărțile Iosua și Iudeatorii. Dela elu ni-a mai ramas inca sub titlulu „Enarrationes in Psalmis“ și o esplicare la mai multi psalmi alesi. Din T. N. ni-a lasatu scrierile „De consensu evangelistarum“ apoi „Quaestiones“, in cari explica locuri singuratice din evangeliile lui Matei și Luc'a. Apoi o alta carte despre cuvântarea lui Chr. de pe munte (oratio montana); 124 de tractate la evangeli'a lui Ioan. 10 la epist. 1-ma a lui Ioanu; și in urma 2 „expositiuni“ adeca esplicari, un'a nefinita la epistola ap. Paulu catra Romani, ér celalta terminata, la epistola c. Galateni.

Dintre scrierile sale morale-ascetice de deosebitu interesu sunt cărțile „De bono conjugali,“ in carea arata ca casatori'a e o mare binefacere pentru omu, și combate expectorările lui Jovinianu, cu privire la celibatu; apoi „De adulterinis conjugii,“ in carea timbréza casatori'a, ce o incheie unu sotiu dupa despartirea sa de sotia sa prima, de unu adulteriu, invetiând astfelu conform teoriei și praxei mai târdie a occidentaliloru, că desfrenare este casatori'a a 2-a a sotului, carele s'a desfacutu de sotia sa din casatori'a prima; precum și lucrările „De mendacio“ și „Contra mendacium“ ambele indreptate in contra Priscilianiloru, cari invetiau, că nu e oprita minciuna, când e vorba de pastrarea misteriiilor sectei.

Opuri teologice-didactice avem dela elu 2, anume: „De doctrin'a christiana,“ in 4 cărți, cari cuprindu instructiuni, relative la esplicarea s. scripturi (asiadara unu felu de ermeneutica), precum și la predicarea cuvântului ddieescu scosu din s. scriptura (retorica.) O alta carte e „De catechisandis rudibus,“ unu felu de catichetica.

Despre scrierea sa autobiografica, intitulata „Confessiones“ s'a facutu amintire in nrulu trecut, la finea biografiei sale. Cá completare la acést'a servese biografi'a elevului seu Posidiu. Ér lucrarea sa autocrítica „Retractationes,“ in 2 cărți, compusa 3 ani naintea mortii sale, contine o critica destulu de rigorósa a scrieriloru sale de mai nainte, revocând in acést'a multe din socotintiele sale, și modificându-le.

In urma dela elu ni-au ramas aprópe 400 de cuvântari autentice, parte exegetice, parte ocasionale, bisericesci și dogmatice. Din corespondenti'a sa estinsa ni s'au pastratu la 300 de epistole, de cuprinsu diversu. Unele sunt tractate curatu teologice, indreptate catra cunoscutii și amicii sei, la întrebari și cereri loru proprie.

In privinti'a stilului se distingu tóte scrierile lui prin elegantiá, claritate și clasicitate.

Dr. Tr. Puticiu.

Epistolele parochului betranu.

V.

Iubite Nepóte! Se apropiia timpulu santului și marelui postu alu Inviării Domnului; și parintele Terentie lucréza de vr'o doue septamani la o pre-

dica, pre carea voiesce se-o tiena poporului in Duminec'a lasatului de branza. Bine face parintele Terentie, ca se pregatesce a predicá chiar in acea Dumineca, — pentru ca a cam slabit in poporu credinti'a; și nu toti credintiosii vinu se-se impartesiésca cu tain'a pocaintiei și cu sant'a cuminecatura. Mai dilele trecute mi-a cetit și mie parintele Terentie o schitia din acea predica; și mi-a placutu fórté multu, — mai cu seama, ca vediéndu-lu cum se ocupa cu citatiuni din sant'a scriptura și din santii parinti, — am nadejde, ca acum a inceputu se calce a popa. Si apoi este fórté frumosu, când vedi pre preotii teneri studiind și gandind, cum se pastorésca pre credintiosi.

Noi preotii betrani cu durere nu o pré putem face acést'a, pentru ca ne-a slabit organulu vederii, și suntem siliti se-ne multiemim cu ceea ce am potut invetiá in teneretiele nóstre și cu ceea ce ne-am potut cascigá din patiania. Voiu predicá și eu in Duminec'a lasatului de branza, cum voiu sci, și cum me va invetiá Dumnedieu, pentru ca acésta sánta Dumineca este o insemnata di a anului bisericescu. Acésta Dumineca ne apropiia de ecuinectiulu de primavéra, cand mai bine se aréta in lume atát in viéti a plantelor, cât si in viéti'a animalelor puterea lucratori'a a lui Ddieu facia de lume și facia de neamulu omenescu. La tóte vietátile se aréta in primavéra o schimbare și o innoire a puterilor.

Omulu inca are trebuintia de acésta innoire prin sant'a taina a pocaintiei și prin marturisirea pecatelor; ér a fi bunu duhovnicu este cea mai grea chiamare a preotului.

Nasi dori se vorbescu intr'unu ceasu reu; dar eu unulu inca din anii cei dantai ai preotiei mi-am dat multa silintia, cá se potu indeplini cu tóta inim'a chiamarea mea de duhovnicu. Am cetit inainte de marturisire totdeun'a tóte întrebările din molitfelnicu, pre cari are se-le puna la marturisire preotulu credintiosilor sei; și n'am cetit numai asia, cá se fia cetitu; ci am cetit, și am gandit mai cu seama cum se facu, și cum se purcedu atát cu ocasiunea marturisirii, cât si prin predica, cá credintiosii se semta, și se créda din tóta inim'a și din totu sufletulu loru in puterea cea mantuitória a acestei sante taine.

De aceea eu, de cand sum preotu, am predicat totdeun'a in Duminec'a lasatului de branza despre insemnatarea postului, și despre insemnatarea santei taine a pocaintiei, — pregatind astfelu pre credintiosi pentru marturisire și impartesirea cu santele taine.

In natura se innoiescu tóte in timpulu primaverii prin caldur'a și aerulu anotimpului, ér in privinti'a morala omulu se innoiescu prin postu și prin pocaintia.

Ómulu gresiescu și pecatuiescu adese ori, pentru ca este omu, și este supusu pecatului; dar Ddieu petrece cu noi in sant'a biserica, și prin tain'a san-

tei pocaintie da omului ocaziune, cá sè se pocaiésca pentru peccatele comise, se primésca dela Ddieu, iertare, si se-si póta indreptá viéti'a s'a pentru viitoriu.

Pre parintele Terentie inca lu-vedu acum mai desu cu molitfelniculu in mana, de cum lu-vedeam mai nainte. Si asia am nadejde, ca densulu va petrunde tot mai adencu in cele ascunse si nevediate ale acestei taine spre prémarirea lui Ddieu si mantuirea credintiosiloru.

Te mai insciintiezu apoi, iubite nepóte, ca pre la noi timpul a inceputu sè se indrepte, néu'a se topesce mereuasi, si avem semne de primavéra, asia încát scapandu de frigu ne va ajutá Ddieu se plinim cu inlesnire sfintele slujbe ale postului mare.

Ddieu se-ne ajute !

Despre influinti'a educatiunei scolare asupra vietii familiare.

Elaborata cetita in conferinti'a invetiatoriloru romani gr. or. din cerculu inspectoralu alu Oradii-mari, tienuta in Oradea-mare la 12/24 Noemvre 1890, de Gavril Pal, invetiatoriu in Tasiadu.

Viéti'a sociala o pretiuim in mesur'a ce pretiuim familiile din care se compune aceea. Voind dar a judeca moralitatea patriei sau unei natiuni; se privim numai viéti'a familiara a acelor'a, cáci precum a singuraticiloru asia si a moralitáti publicé acolo e isvorulu, care nutresce si fructifica societatea spre curatienie; si ér turbura, darima si aduce mórtea acelei'a. Acést'a influintia nu e greu de priceputu, pentru-cá: póte se esiste mai intima si sfânta legatura, ca aceea, care léga pe membrii unei familii; si érasí potu se existe detorintie mai rigórose cá acele, cari decurgu din aceea legatura naturala? Implini-si-va detorintiele fatia de concetatiénu si de aprópele seu acela, care nu cunósce detorintiele fatia de familie? Aperi-si-va patri'a si natiunea acela, care i-si lasa mama? Compatimiv'a acela pre nenorociti, care remane rece fatia de suferintiele deaprópelui? Facev'a in interesulu streiniiloru ceva acela, care pentru conducetoriulu seu nu aduce nici unu sacrificiu? Asia credu cá nu. — Consotii necredinciosi, capii de familii egoisti, copii nerecunoscetori vor fi chiar asia fatia de societate, patrie ori natiune.

Famili'a trebuie se fie scól'a vértutiloru, si in ea copilulu e celu dantaiu, la care mai presusu de tóte trebuie se cugetamu. In lips'a acestor'a, scól'a are a nisuí intr'acolo, cá se suplinésca tóte acele, ce famili'a a întârdiatu a-i dá copilulu; se-lu educámu adeca, ca cu timpul si elu se póta educá. Se-i atragemu atentiunea adese spre venitoriu, si in inchipuire se-lu punemu in aceea positiune, carei'a cu timpul trebuie se-i corespunda. Copií cu timpul au chiamarea de a fi capi de familii, atunci si ei vor fi obligati a face tot acele servitii, ce si loru li-se facu acuma. De nu vor avé copií loru, vor avé frati sau alte nemoteni, sau devenindu stepâni si pe servitori vor avé a-i conduce intr'acolo, ca acei'a se devina érasí capi de familie vrednici si de omenie. Multi copii vor fi inve-

tiatori, dar fie ori-ce: a sfatui spre bine, a dá exemple bune, si in mesura mai mica ori mai mare, i-au parte la frumosulu opu alu educatiunei. Ei vor influintiá bine sau reu spre cei ce ii incunjura, precum acesti'a li-au pre mersu cu exemple bune ori rele. Se ne nisuiamu dar a-i educá asia, cá se-i petrunde in tóte vénele loru simtiulu responsabilitáti morale, care apoi din anu in anu se adauga si intaresce. Desvoltându-se simtiulu nobilu in copilulu i-lu insufletiesce, ér pre omulu maturu i-lu silesce spre facerea binelui, si aceste insusiri remânu in elu pana la mórte.

Intre tóte — ce in decursulu desvoltárii influintiéza asupra copiiloru, — mai puternica si durabila este influinti'a vietii familiare. Sub acést'a se rumpe elu dela sinulu mamei si pentru aceea are acést'a asia mare ponderositate.

Dupa familie vine scól'a, aici intra copií cu influintiele primite in familie. In partea mai mare a dilei scól'a si veghiaza asupr'a copiiloru, dar sér'a éra îi predá familiei, unde apoi copií i-si dau cursu liberu activitáti loru, si daca intre scóla si familie nu este contielegerea reciproca, atunci in locu de influintiare armonica se ivesce lupt'a neintielegerei, din care cá invingetoriu totdeún'a reesie famili'a, ér scól'a trage cea mai scuita.

Tot spre daun'a scólei se mai adauga si aceea, cá copii lasa scól'a mai de timpuriu de cum trebuie; si anume de regula atunci când inteleginti'a loru incepe a se luminá, ér voi'a a se intári, cu unu cuventu atunci când si scól'a ar puté mai bine influintiá asupr'a moravului si moralitáti loru. Atunci i-si incepe érasí famili'a activitatea, dar nici la unu casu nu spre binele educatiunei.

Puterea de influintia a familiei cu dreptulu de intaietate e fórte mare asupra simtiului si mintii copiilor, in deosebi si pentru aceea, caci famili'a putem dice tóta crescerea o da intr'o forma si prin exemple continue; Lucru naturalu apoi ca prin imitare continua se stráfórma; copilulu nunumai din voie, ci si din bold inca imita si precum vine face bucuros reulu, ca si binele. „Copilulu imita cu tóta dragostea pe cei ce iubesc.“ Lectiunea verbala e scurta, patrundietóre, cea practica insa e continua. Daca aceste dóue ar veni in conflictu, si anume: când parintii ar vorbí bine si ar face reu, atunci reulu ar influintiá mai tare. Acesta e unu lucru fórte naturalu; copilulu cât mai curénd pricepe, ca e mai usioru a vorbí, decât a face binele; e mai usioru a dá, decât a urmá staturiloru bune; si tot atunci prevede si aceea, ca dela elu nu se pretinde atáta ca dela maioreni, apoi si reulu celu comite i-se pare lesne iertatoriu.

Ceva intern ii soptesce, ce autoritatea tatalui este mai întâi, si elu acesteea este supus odata pentru totdeúna, pana când altoru streini numai interimalu e supus. In nume de tata ii vorbesce si invetiatoriu si autoritatea aceluia ii si intaresce mijloculu lui. Autoritatea tatalui nimicu n'o póte suplini. Acésta o recunósce societatea si statulu, care precum se scie cu copii nu pasescu in legatura, numai când acela e capace a condce afacerile sale ca tata.

Fiind-ca influința familiei e atât de ponderoasă, ar trebui a margini și moralisă activitatea ei. A reformă scóla ar fi bine, dar cu multu mai bine ar fi a reformă famili'a. Pentru aceea ar trebui scolarii in anii din urma a scólei, precum si in scóla de repetitiune, pregatiti in cunoscintiele pedagogice mai necesarii si a-le intinde modulu spre aceea. A ne basá numai pre gustulu de cetitu, si pe lecturi nu e destulu, caci adi chiar aceia cetescu mai putienu sau chiar nimicu cari au mai mare lipsa de aceea; si acésta are destule cause: de o parte pretiulu mare alu opuriloru pedagogice dar érași fie a-celea cât de ieftine, mai buerosu se cauta alte povesti si descrieri. Opurile pedagogice pe poporu nu-'l intereseza, aceste folosescu acelu, cari simtiescu lips'a cetitului. Spre aceea face mai buna impresiune graiulu viu; acesta 'l lumina si irita si in urm'a aceluia póte urmá cartea.

Atât incurgerea statului cât si a religiunei e mare, dar la tot casulu necompleta, caci incurgerea aceea numai prin scóla si spre copii o are; spre maioreni încátva numai prin biserica.

Se ne punem dar tóta speranti'a in scóla, si prin ea in tinerime. Se conducem astfelu educatiunea, ca copii acasa in anumita mesura se fie educatorii parintiloru. Nu intieleg, ca ei se dea lectiuni parintiloru, de acésta nu e lipsa. Copilulu inasa fara a sci sau a voi: póte face si face buna influința asupra parintiloru, prin aceea ca e ascultatoriu, vorbesce si se póta cuvinciosu, cauta cu fatia deschisa prin ce se vede nevinovati'a si bunéti'a sufletului, atunci si parintii vor fi constrinsi a-se asemenea copiiloru lor. Atunci si cascigulu moralu e mare, caci de aci nainte parintii vor griji de faptele si vorbele lor naintea copiilor, si din insusirile aceluora vor primí si ii vor iubi mai multu. Nu numai cu portarea si exemplele lor influințéza copii spre parinti, ci si prin cunoscut'a lor datina, ca cele invetiate in scóla le repet acasa; simburii corectei educatiuni, dóra asia ar ajunge mai corect si mai siguru, in sanctuariulu familiei. Cá se ajungem acést'a nimicu nu ne sta in cale, se-ne folosim dara de acestu mijlocu; pentru aceea asceptam dela influința educatoriloru fórté multu. Ar fi de doritu dara intru atáta a cualificá pre tinerime, cá cu timpulu se fie mai buni capi de familie cá parintii lor. Acést'a a fost si dorinti'a lui Hector, când imbracisandu-si pe întâiulu nascutu a esclamatu: „De ar fi barem mai bunu, cá mine.“

D I V E R S E.

* *Parastasu.* Duminec'a trecuta s'a oficiatu unu parastasu pentru odichn'a sufletului fericitului intru aducere aminte E m a n o i l G o z s d u.

* *Timpulu.* Dupa o iérna din cele mai grele, ce s'a vediutu vre odata in pârtilé nóstre ieri si alaltaieri am avut doue dile frumóse de primavéra. Néu'a a inceputu a-se topí cu repejune. Chiar pentru acést'a lumea este acum cuprinsa de temerea, ca voru esundá apele.

Ddiu inse, carele ingrijesce de tóte cât se póte mai bine ne va scapá de esundare.

† *Necrologu.* Aflam cu durere, ca confratele nostru Nicolae Carabasiu, invetiatoriu in Seceani, a induratu o grea lovitura a sortii perdiend pre socii'a s'a E u f r o s i n ' a, nascuta P e r i n, fiic'a dlui Demetriu Perin invetiatoriu in pensiune.

Ddiu se consoleze pre famili'a remasa in doliu, ér sufletului reposatei se-i dea odichna vecinica in locasiurile dreptiloru!

* *Concertulu* impreunatu cu balu, arangiatu de catra societatea „Progresulu“ Sambeta in 28. Februaru nou a. c. a fost bine cercetatu, si piesele de cantare au fost esecutate conform programei.

* *„Timisian'a“*, institut de credit si economii, a tienst conform convocarii publicate si amesurat dispositiuniloru statutului adunarea sa gen. ordin. sub presidiulu dlui directoru E m. U n g u r i a n u in 6 Marte n. in Timisióra.

La adunare au fostu depuse 174 actiuni. Profitulu curatu de 13,344 s'a dislocatu mai cu seama spre crescerea fondului de reserva, care adi se urca la 31,201 fl. Raporturile si propunerile facute s'au aprobatu si primitu unanimu. Adunarea a decurs in cea mai esemplara ordine si nu tienst nici o óra intréga. Invertirea baniloru in anulu espiratu se apropia la sum'a de aprópe trei milióne floreni v. a

* *Cantaridinulu contra ofticei.* — Profesorulu Drasche din Vien'a a fost celu dantaiu care a facutu incercári cu noulu leacu in contra ofticei propusu de doctorulu Liebreich. In urm'a nesuccesului leacului Koch, esperientiele se facu cu mai multa precautiune, dar si cu mai multa gretitate, de óre-ce nu se mai gasescu atât de lesne ómeni de bunavointia cari sè se supuna esperimentelor. Doctorulu Drasche a facutu incercári cu injectii de cantaridin unui bolnavu de oftica a limbei, care in urm'a unui tratamentu de mai multe septemani cu limf'a lui Koch ajunsese intr'o stare fórté rea si in cele din urma refusase sè se mai supuna acestui tratamentu. Cantaridinulu aplicatu acestui bolnavu e pe cale de a avea, dupa parerea d-rului Drasche, efectul care in zadaru s'a asteptatu dela limf'a lui Koch. Tuberculele se umfla, probabilu in urm'a secretárei de s e r u m din sânge si se dobândeste astfelu o actiune chiar asup'r'a bacililoru, ceea ce nu se intémpla la leaculu lui Koch. Dupa mai multe injectii, bolnavulu nu mai simte dureri si, dupa tóte aparintiele, e pe cale de vindecare. In resumatu, doctorulu Drasche crede cá leaculu doctorului Liebreich e de preferitu celui alu lui Koch, mai alesu cá nu e impreunatu cu nici o primejdie, si cá se póte incercá fara teama si in contra ofticei plamaniloru.

* *Contribuiri pentru alumneulu gr. or. romanu din Timisióra.* Damaschinu Carabasiu 3 fl. Dimitrie Gerda 3 fl. Emanuilu Ungurianu 3 fl. Ioanu Bandu 3 fl. Zacharie Lațcu 3 fl. Simeonu Periatu 3 fl. Corneliu Marcu 3 fl. Ioanu Uzon 3 fl. Dr. Lazar Simon 3 fl. Ioanu Mihaltianu 4 fl. Paul Rotariu 3 fl. Costa Maniu 3 fl. Christina Maniu 3 fl. Ioachim Boncea 3 fl. Pe-

tru Anca 3 fl. Aurel Popoviciu 3 fl. Iosif Nicolaeviciu 3 fl. Ioanu Petcu 3 fl. Pompeiu Dorca 3 fl. Alexandru Cre-
ciunescu 3 fl. Alexandru Crenianu 3 fl. Danila Cerogutiu
3 fl. Giga Murariu 3 fl. Gregoriu Balanescu 3 fl. Nicolae
Marta 3 fl. Iovan Rotariu 3 fl. Nicolau Fizesianu 5 fl. Ioan
Marcu 3 fl. Georgiu Lazaru 3 fl. Chira Plavosin 3 fl. Ni-
colau Martinescu 3 fl. Vasile Voiantiu 3 fl. Damaschin
Gruescu 3 fl. Aurel Draganu 3 fl. Iuliu Totia 3 fl. Stefan
Alexa 3 fl. Andreiu Obageanu 3 fl. Zacharia Dina 3 fl. —
Colectatu prin d. Dr. George Popoviciu, protopop
in Lugosiu. Victor Mihályi 5 fl. Dr. George Popoviciu
3 fl. Rambauszky Pál 50 cr. Liviu Dorca 50 cr. Titu Ha-
tiegu 2 fl. Michaiu Besanu 3 fl. T. Achimescu 5 fl. Dr.
Dobrin 1 fl. C. Brediceanu 3 fl. V. Grozescu 1 fl. Dr. Avra-
mescu 1 fl. Dr. Major 2 fl. Dr. D. Florescu 1 fl. Matheiu
Ignea 1 fl. Dr. St. Petroviciu 1 fl. neligibilu 1 fl. Simeon
Blajovanu 1 fl. Szokoly 1 fl. Isai'a Popoviciu 1 fl. Nicolae
Bireescu 1 fl. Paul Popoviciu 20 cr. Dimitrie Gaspar 1 fl.
Petru Caprariu 50 cr. Fabius Rezei 1 fl. Stefan Antonescu
2 fl. Constantinu Radulescu 1 fl. Lazaru Barbu 1 fl. —
41 fl. 70 cr. — Colectatu prin d. Traianu Barzu, re-
ferentu consistorialu in Caransebesiu. Nicolae Po-
pea 5 fl. Filaretu Musta 2 fl. Ionasiu 1 fl. Traian Barzu
1 fl, Stefan Velovan 2 fl, Iosif Balan 1 fl, Ioan Linzu 1 fl,
P. Dragalina 2 fl. = 15 fl. — Colectatu prin d. Aurel
Dragan, administratoru protopopescu in Ciacov'a.
E. atarina Lațcu 1 fl. Georgiu Prohab 2 fl. Ioan Lapedat
1 fl. Ioan Bireca 50 cr. Trifu Nicolitia 20 cr. Ioan Popo-
viciu 20 cr. Petru Novacu 40 cr. Iosif Colgea 20 cr.
Nicolae Murariu 20 cr. Tornesány Antal 1 fl. Zwecker
Győző 1 fl. Michail Kűchel 30 cr. Iosef Schlier 30 cr.
Ioan Diminescu 2 fl. Maxa Carabasiu 20 cr. la olalta 10 fl.
50 cr. v. a. — Ioan Bandu, căsariulu alumneului.

* *Piat'a Aradului* din Vinerea trecuta: Grâu
de celu mai greu 7.90 fl. ér acelu amestecat — fl. —
secara 6.40 fl. — Orzulu s'a vendutu cu 6.30 fl. —
Ovesulu 6.50 fl. — Cucuruzulu 5.90 fl. — Mazere 20 —
fl. — Fasolea 10.50 — Lintea 24 fl. — Cartofii 3 fl. per
100 chgr.

Carnea de vita chil'a 52 cr, cea de vitielu chgr.
80 cr, cea de porcu 52, cea de óie 30 cr, unsórea chil'a
68 cr, ér clis'a per chila 58 cr. v. a.

Concursu.

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la scóla
romana gr. or. confessionalu din **Temes-Bresztovác**, se
escrie concursu cu terminu de alegere pe **diu'a de 7/19**
Aprile 1891.

Emolumintele sunt: in numerari 110 fl. 80 cr.
pentru pausialu si conferintia 5 fl.; lemne 24 metri, din
cari se incaldiesce si scóla; 24 meti parte grau, parte
cucuruzu; 4 jugere livada, din cari $\frac{3}{4}$ jugeru este ara-
toriu; locuinta libera cu $\frac{1}{4}$ jugeru intravilanu, adeca $\frac{1}{4}$
de gradina

Recursele sunt pana inclusive 5/27 Aprile a. c.
a se tramite Parintelui protopresviteru Georgiu Creciu-

nescu, cá inspectorului cercualu de scóle, in Belinez, p. u.
Kiszetó; éra recurentii au a-se presentá in vr'o Dumi-
neca ori serbatóre in biserica locala, spre a-si aretá des-
teritatea in tipicu, si cantarile bisericesci.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **GEORGIU CRECIUNESCU**, m. p.
protop. si insp. cerc. de scóle.

—□—

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca din
Cerneteazu, cu terminu de alegere pe **17/29 Martie a. c.**

Salariu anualu: 172 fl. 50 meti de grâu, 4 lantie
de pamentu, 3 fl. pausialu pentru scripturistica si 3 fl.
pentru conferintie, 3 orgii de lemne pentru invetiatoriu
éra de incaldirea salei de invetiamentu se va ingriji co-
mun'a, cuartiru liberu din o chilia si cuina cu jumetate
din intravilanulu si estravilanulu scólei; si dela inmormen-
tările unde va fi poftitu câte 50 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu, se-si astérna pe-
titiunile loru ajustate dupa recerintia, parintelui inspec-
toru de scóle Iosif Gradinariu per Vinga in Szécsány si
ei au a se presentá in vre-o Dumineca in st'a biserica,
pentru a-si aretá desteritatea in cântare.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **IOSIF GRADINARIU**, m. p.
inspectoru scol.

—□—

Pentru vacant'a parochia inbinata cu postulu invetia-
torescu din **Veresmortu**, in protopresbiteratulu Lipovei, se
escrie concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a**
publicare

Emolumentele sunt:

I. Impreunate cu postulu preotiescu:

- 1) Un'a sesiune parochiala de 30. jug. pamentu es-
travilanu.
- 2) Unu jugeru gradina parochiala intravilana.
- 3) 60. de masuri cucuruzu in bómbe cá biru preo-
tiescu.
- 4) Stolele usuate:

II. Impreunate cu postulu invetiaorescu:

- 1) Salariu in bani 170 fl. v. a.
- 2) Pentru conferintie 10. fl. v. a.
- 3) Pentru scripturistica 5. fl. v. a.
- 4) 4. jugere pamentu estravilanu.
- 5) 32. metri de lemne, din cari are a se incaldi si
scóla de invetiamentu.
- 6) Cortelu cu o chilia pentru locuitu, cu grajdu
pentru vite, si cu gradina intravilana de unu jgeru.

Tóte aceste venite impreunate cu postulu preo-
tiescu invetiatorescu, dau unu venit anulu de circ'a preste
500 fl. v. a.

Recurentii au a-si subserne petitulu instruitu cu
documente necesarie, si adresate comitetului parochialu
din Veresmortu, subsemnatului protopresbiteru in B. Lippa
pana la terminulu indicatu mai sus; avënd indetoria de
a se presentá pana la terminulu de concurs in vre-o Dumi-
neca séu serbatóre, in St'a biserica din Veresmortu spre
a-si aretá desteritatea in cântare si tipicu.

Veresmortu, la 13, Ianuaru 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **VOICU HAMSEA**, m. p.
protopresbiteru.

—□—